

concert
info
online concert

de Doelen

Verre Liefde
Pynarello en Henk Neven

zaterdag 6 maart 2021
online concert 20.30 uur

programma

za 6 mrt | 20.30 | online concert

Verre Liefde

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

Septet in Es, op. 20

Adagio, Allegro con brio

Adagio cantabile

An die ferne Geliebte, op. 98 (arr. Thomas Beijer)

1. Auf dem Hügel sitz ich spähend
2. Wo die Berge so blau
3. Leichte Segler in den Höhen
4. Diese Wolken in den Höhen
5. Es kehret der Maien, es blühet die Au
6. Nimm sie hin denn, diese Lieder

Septet in Es, op. 20

Andante con moto alla Marcia, Presto

Pynarello © Melle Meivogel

Pynarello

Lonneke van Straalen **viool**

Anna den Herder **altviool**

Karel Bredenhorst **cello**

Wouter Swinkels **contrabas**

Arno Stoffelsma **klarinet**

Hanna Guirten **hoorn**

Marije van der Ende **fagot**

Henk Neven **bariton**

Verre Liefde

Hoe maak je een symfonisch programma in coronatijd? Pynarello koos hiervoor Beethovens Septet, een kamermuziekwerk dat dankzij de rijke instrumentatie qua klankkleuren niet onder doet voor een orkestwerk. Eenzelfde lyrische kwaliteit heeft An die ferne Geliebte. De liederencyclus over een verre onbereikbare liefde, werd speciaal voor dit concert bewerkt door Thomas Beijer. Samen vormt deze muziek een nieuw verhaal over liefde op afstand. Een toepasselijk thema in deze tijd, door het jonge 'rebellencollectief' vertelt samen met bariton Henk Neven.

Het Septet opent deuren

In 1792 vertrok Beethoven naar Wenen om daar zijn muzikaliteit te beproeven. Na zijn composities voor een kleine kring liefhebbers, vond Beethoven het tijd om te componeren voor een groter publiek. Het concertleven in Wenen was nog niet zo rijk aan het eind van de achttiende eeuw. De enige manier om een groot publiek te bereiken was om zelfstandig een concert te organiseren in het Burgtheater of het Kärntnertheater. Beide theaters waren in handen van ene Baron Braun, een omhooggevallen textielkoopman die zijn monopolypositie op theatergebied graag misbruikte in zijn eigen voordeel. Hij stelde zijn theaters niet zomaar ter beschikking aan een buitenstaander. En als hij dat al deed, programmeerde hij een publiekstrekker in de andere zaal, om het publiek zo naar zijn programma te trekken. Een manier om toch een plek in het theater te bemachtigen, was via het Weense hof. Beethoven kende via via behoorlijk wat edellieden en besloot om zijn in 1799 gecomponeerde Septet in Es, Op. 20 – met toestemming van andere leden van de hofhouding – op te dragen aan de jonge

keizerin Maria Theresia. Het noemen van haar naam opende letterlijk deuren. Braun gaf met medeweten van de rijke adel Beethoven toestemming om op 2 april 1800 in het Burgtheater zijn concert te geven, met als centrale werk op het programma uiteraard het Septet. Het concert werd aangekondigd in de Wiener Zeitung en toegangskaarten konden bij Beethoven thuis verkregen worden.

De uitvoering zette Beethoven op de kaart bij een groter publiek in Wenen en het Septet was meteen een publieksleveling. De compositie sloot aan bij de zogenaamde divertimento-traditie, een 'ontspannen' werk zonder al te veel ingewikkelde diepgang, ideaal als licht vermaak. Beethoven gaf er echter wel zijn eigen, wat donkere klankkleur aan. Ondanks dat het werk niet veel om het lijf leek te hebben, was de instrumentatie voor klarinet, hoorn, fagot, viool, altviool, cello en contrabas vooruitstrevend. De enkele bezetting van de blaasinstrumenten was uitzonderlijk, evenals de prominente solistische rol voor de klarinet.

In Beethovens tijd was het niet ongebruikelijk om delen uit een compositie verspreid over het concertprogramma te spelen. Pynarello volgt deze oude gewoonte door het concert te beginnen met de eerste twee delen en te eindigen met deel 6. Het Septet omlijst daarmee het centrale werk op het programma vanavond, de liedcyclus 'An die ferne Geliebte'.

Liefde op afstand

Beethoven is nooit gelukkig in de liefde geweest, maar verschillende vrouwen hebben wel veel voor hem betekend. Eén daarvan is Josephine Brunsvik. De relatie tussen Beethoven en Josephine is omgeven met verhalen, waarvan de waarheid vast ergens in het midden zal liggen. Veel wijst er toch op dat de twee regelmatig in contact waren. Eén bijeenkomst waar ze allebei aanwezig waren, is in ieder geval goed gedocumenteerd. Het betreft een concert op 11 februari 1816 bij Josephine thuis.

Onder andere Beethovens Septet stond op het programma. Later in de zomer van 1816, lijken, volgens een aanwijzing in een brief, Josephine en Beethoven samen de zomer door te hebben gebracht in het kuurstadje Baden. De twee vonden elkaar waarschijnlijk in deze periode vanwege een soortgelijke voogdijstrijd. Beethoven had recent een strijd gevoerd om het voogdijschap van zijn neefje, Josephine voerde een strijd met haar ex-man om haar oudste kinderen. Maar of het tot echte liefde kwam, is nooit duidelijk geworden. In hetzelfde jaar lijkt Beethoven in ieder geval al afstand te nemen van het idee een vrouw in zijn leven te verwelkomen. Hij schrijft aan een vriend: 'Doe de groeten aan uw vrouw. Helaas heb ik er geen. Ik vond slechts één ware, maar ik zal haar nooit kunnen krijgen.'

Tegen deze achtergrond, componeerde Beethoven in 1816 de liedcyclus An die ferne

Lonneke van Straalen speelt in voorafgaand aan het optreden van Pynarello © Melle Meivogel

Geliebte, op. 98. De compositie wordt gezien als de eerste liedcyclus ooit, vele romantische componisten volgden na Beethoven in dit genre. De liederen, met teksten van de arts Alois Isidor Jeitteles, verhalen over een verre geliefde. In het eerste lied wordt gezongen over de gevoelens die de man heeft voor zijn afwezige geliefde. In het tweede lied wordt dit gevoel vergeleken met de omgeving, de bergen, dalen en bossen. In het derde en vierde lied vraagt de zanger aan de vogels, wolken en rivieren om een herinnering aan hem bij haar op te roepen en haar vervolgens naar hem toe te brengen, zodat hij haar kan liefkozen. In het vijfde lied blijkt het niet mogelijk om de twee geliefden te verenigen. Tot slot stuurt de zanger alle liederen naar zijn geliefde, in de hoop dat zij deze zal zingen en daarbij aan hem zal denken. Zou Beethoven met deze liederencyclus definitief afscheid hebben willen nemen van Josephine?

Bijzonder aan An die ferne Geliebte is de vorm. Het verhaal in de liederen verloopt niet chronologisch, maar grijpt aan het einde terug op het begin, zodat de cirkel rond is. De liederen kunnen niet op zichzelf staan en vloeien muzikaal in elkaar over. Het muzikale karakter is eenvoudig. Beethoven was in deze periode gefascineerd door de verhalende kwaliteit en de directe en intieme manier van communicatie in volksmuziek, hetgeen terug te horen is in deze cyclus. Tonaal hebben de liederen iets ondefinieerbaars en de toonsoorten bewegen mee met de verschillende emoties van de zanger.

De Pynarello versie

An die ferne Geliebte werd door Beethoven gecomponeerd voor een mannenstem en piano. Speciaal voor dit concert arrangeerde Thomas Beijer het werk voor de bezetting van het septet met de bestaande baritonpartij. Thomas heeft bij het arrangeren gezocht naar een interessante verdeling van de pianopartij in verschillende melodische stemmen: strijkers melodische worden in zijn versie moeiteloos overgenomen door de klarinet of hoorn. De fagot kleurt prachtig met de cello en contrabas.

Dit concert is het resultaat van een zoektocht naar een werkbare bezetting bij de beperkende maatregelen van afgelopen periode. De septet-combinatie levert een samenklank op waarmee Pynarello op kamermuziekwijze een symfonieorkest kan benaderen. Met de aanvulling van zang en daarmee het lied-repertoire, was het verhaal compleet. 'Het septet van Beethoven in combinatie met de liedcyclus An die Ferne Geliebte lag voor mij voor de hand. Zijn septet vanwege de combi van strijkers en blazers en de liedcyclus vanwege het symfonische karakter én vanwege het thematisch materiaal wat goed past in deze tijd. Daarmee was het programma Verre Liefde geboren.' aldus Pynarello-aanvoerder Lonneke van Straalen. 'Met dit programma hebben we een eigen mini symfonisch liedrepertoire gecreëerd.' En een ode aan alle verre geliefden die wij op dit moment niet kunnen bereiken.

biografie

Pynarello

Pynarello is een rebellencollectief gesneden uit flexibel schuimrubber. Pynarello gaat als een wervelwind door de porseleinkast. Klassieke muziek kan anders, avontuurlijker, spontaner, directer, zonder dirigent en zonder bladmuziek. Pynarello is een rebellencollectief, een next generation met de grootste talenten van dit moment.

www.pynarello.com

liedteksten

1. Auf dem Hügel sitz ich spähend

Auf dem Hügel sitz ich spähend
In das blaue Nebelland,
Nach den fernen Triften sehend,
Wo ich dich, Geliebte, fand.

Weit bin ich von dir geschieden,
Trennend liegen Berg und Tal
Zwischen uns und unserm Frieden,
Unserm Glück und unsrer Qual.

Ach, den Blick kannst du nicht sehen,
Der zu dir so glühend eilt,
Und die Seufzer, sie verwehen
In dem Raume, der uns theilt

Will denn nichts mehr zu dir dringen,
Nichts der Liebe Bote sein?
Singen will ich, Lieder singen,
Die dir klagen meine Pein!

Denn vor Liebesklang entweicht
Jeder Raum und jede Zeit,
Und ein liebend Herz erreicht
Was ein liebend Herz geweiht!

2. Wo die Berge so blau

Wo die Berge so blau
Aus dem nebligen Grau
Schauen herein,
Wo die Sonne verglüht,
Wo die Wolke umzieht,
Möchte ich sein!

Dort im ruhigen Tal
Schweigen Schmerzen und Qual
Wo im Gestein
Still die Primel dort sinnt,
Weht so leise der Wind,
Möchte ich sein!

Hin zum sinnigen Wald
Drängt mich Liebesgewalt,
Innere Pein
Ach, mich zög's nicht von hier,
Könnt ich, Traute, bei dir
Ewiglich sein!

3. Leichte Segler in den Höhen

Leichte Segler in den Höhen,
Und du, Bächlein klein und schmal,
Könnt mein Liebchen ihr erspähen,
Grüßt sie mir viel tausendmal.

Seht ihr, Wolken, sie dann gehen
Sinnend in dem stillen Tal,
Laßt mein Bild vor ihr entstehen
In dem luft'gen Himmelssaal.

Wird sie an den Büschen stehen
Die nun herbstlich falb und kahl.
Klagt ihr, wie mir ist geschehen,
Klagt ihr, Vöglein, meine Qual.

Stille Weste, bringt im Wehen
Hin zu meiner Herzenswahl
Meine Seufzer, die vergehen
Wie der Sonne letzter Strahl.

Flüstr' ihr zu mein Liebesflehen,
Laß sie, Bächlein klein und schmal,
Treu in deinen Wogen sehen
Meine Tränen ohne Zahl!

4. Diese Wolken in den Höhen

Diese Wolken in den Höhen,
Dieser Vöglein muntrer Zug,
Werden dich, o Huldin, sehen.
Nehmt mich mit im leichten Flug!

Diese Weste werden spielen
Scherzend dir um Wang' und Brust,
In den seidenen Locken wühlen.
Teilt ich mit euch diese Lust!

Hin zu dir von jenen Hügeln
Emsig dieses Bächlein eilt.
Wird ihr Bild sich in dir spiegeln,
Fließ zurück dann unverweilt!

5. Es kehret der Maien, es blühet die Au

Es kehret der Maien, es blühet die Au,
Die Lüfte, sie wehen so milde, so lau,
Geschwätzig die Bäche nun rinnen.

Die Schwalbe, die kehret zum wirtlichen Dach,
Sie baut sich so emsig ihr bräutlich Gemach,
Die Liebe soll wohnen da drinnen.

Sie bringt sich geschäftig von kreuz und von quer
Manch weicheres Stück zu dem Brautbett hi-
erher,
Manch wärmendes Stück für die Kleinen

Nun wohnen die Gatten beisammen so treu,
Was Winter geschieden, verband nun der Mai,
Was liebet, das weiß er zu einen.

Es kehret der Maien, es blühet die Au.
Die Lüfte, sie wehen so milde, so lau.
Nur ich kann nicht ziehen von hinnen.

Wenn alles, was liebet, der Frühling vereint,
Nur unserer Liebe kein Frühling erscheint,
Und Tränen sind all ihr Gewinnen.

6. Nimm sie hin denn, diese Lieder

Nimm sie hin denn, diese Lieder,
Die ich dir, Geliebte, sang,
Singe sie dann abends wieder
Zu der Laute süßem Klang.

Wenn das Dämmerungsrot dann zieht
Nach dem stillen blauen See,
Und sein letzter Strahl verglühet
Hinter jener Bergeshöh;

Und du singst, was ich gesungen,
Was mir aus der vollen Brust
Ohne Kunstgepräng erklingen,
Nur der Sehnsucht sich bewußt:

Dann vor diesen Liedern weicht
Was geschieden uns so weit,
Und ein liebend Herz erreicht
Was ein liebend Herz geweiht.

Ga voor de vertaling naar [deze website](#).

Of lees de partituur mee met Engelse vertaling
op [YouTube](#).

de Doelen
Online
We zijn live!
Ontdek de online
agenda

Stay in touch!
See you @dedoelen &
share your pictures #dedoelen

tickets & info:
www.dedoelen.nl
+31 10 217 17 17
Schouwburgplein 50, Rotterdam